

Richtlijnen voor het onderzoeksverslag

VU, Faculteit der Letteren

Master Journalistiek

K.Y. Sliedrecht

December 2008

INHOUDSOPGAVE

WOORD VOORAF	3
1. INLEIDING	4
2. BASISSTRUCTUREN VAN ONDERZOEKSVERSLAGEN	6
2.1 ONDERZOEKSVERSLAG TYPE A: KWANTITATIEF BESCHRIJVEND OF HYPOTHESETOETSEND	8
2.1.1 Inleiding: motivatie van vraagstelling en theoretisch kader	8
2.1.2 Methode	10
2.1.3 Resultaten	12
2.1.4 Conclusie/ Discussie	17
2.2 ONDERZOEKSVERSLAG TYPE B: EXPLORATIEF	19
2.2.1 Inleiding: motivatie van vraagstelling en theoretisch kader	19
2.2.2 Data en methode	22
2.2.3 Analyse/Resultaten	22
2.2.4 Conclusie/ Discussie	23
2.3 ONDERZOEKSVERSLAG TYPE C: LITERATUURSTUDIE 1	25
2.3.1 Inleiding	26
2.3.2 Middenstuk	27
2.3.3 Conclusie	28
3. VORMGEVING EN TAALVERZORGING	28
3.1 LITERATUUR EN BIJLAGEN	28
3.2 PRINTVOORSCHRIFTEN	30
3.3 ALGEMENE PUNTEN VAN TEKSTVERZORGING	30
BRONNEN	33
INDEX	34

Dit document is een aanvulling/uitbreiding op:

1. de aanwijzingen die gegeven zijn bij de AcVa-colleges uit het eerste jaar dan wel de informatie uit de “Workshop In de wetenschap...” Zie ook de *Werkbank Academische vaardigheden* op <http://www.let.vu.nl/intranet/resources/acva>
2. de richtlijnen voor verslagen die de leerstoel Taal & Communicatie hanteert. Zie daarvoor <http://www.let.vu.nl/organisatie/leerstoelen/taalencommunicatie/richtlijnen.pdf>

Bij het opstellen van deze tekst is gebruik gemaakt van richtlijnen opgesteld door de Universiteit Tilburg en de Rijksuniversiteit Groningen (Redeker & Rijskamp 2001/2002; Project Communicatieve Vaardigheden, 2002; van Wijk, 2002). Daarnaast is een aantal handboeken geraadpleegd (APA, 2001; Baarda & de Goede et al. 2001).

1. INLEIDING

In het algemeen geldt dat onderzoeksverslagen correct, coherent, doordacht, aansprekend en verzorgd moeten zijn:

1. *Correct* in de zin dat de literatuur, de onderzoeksopzet en de resultaten foutloos zijn weergegeven.
2. *Coherent* in de zin dat met name de literatuur en de discussie naar aanleiding van de resultaten op een samenhangende wijze zijn besproken.
3. *Doordacht* in de zin dat gelegde verbanden en evt. verklaringen voor de resultaten plausibel en steekhoudend zijn.
4. *Aansprekend* in de zin dat de relevantie van de vraagstelling en onderzoeksresultaten duidelijk naar voren komt.
5. *Verzorgd* in de zin van de conventies voor spelling, zinsbouw, literatuurverwijzingen en de vormgeving van tabellen.

Behalve deze algemene eisen, worden er specifieke eisen aan onderzoeksverslagen gesteld. Deze specifieke eisen hangen samen met het soort onderzoek dat in het betreffende onderzoeksverslag wordt beschreven. In hoofdstuk 2 vind je achtereenvolgens de eisen van drie typen onderzoeksverslagen:

- § onderzoeksverslag type A: *kwantitatief beschrijvend* of *hypothesetoetsend*, dat wil zeggen onderzoek waarbij een bepaalde vooronderstelling wordt getoetst,
- § onderzoeksverslag type B: *exploratief*, dat wil zeggen onderzoek dat gericht is op de aard, waarde, en eigenschappen van verschijnselen en niet op de mate van hun voorkomen, hun distributie of correlatie in kwantitatieve zin,
- § onderzoeksverslag type C: *literatuurstudie*, dat wil zeggen onderzoek waarbij wetenschappelijke artikelen het uitgangspunt vormen.

Hoewel deze verschillende typen onderzoeksmethodes gescheiden gepresenteerd worden, is het in de praktijk natuurlijk zo dat deze onderzoeksmethodes niet zo strikt gescheiden zijn; de onderzoeksmethodes kunnen bijvoorbeeld gecombineerd toegepast worden.

Bij de bespreking van de drie typen onderzoeksverslagen, wordt in elke subparagraaf steeds een specifiek onderdeel van het onderzoeksverslag besproken, zoals inleiding, methode, analyse, conclusie en discussie. Tot slot komen in hoofdstuk 3 algemene aspecten over literatuurverwijzingen, vormgeving en taalverzorging aan bod.

2. BASISSTRUCTUREN VAN ONDERZOEKSVERSLAGEN

Op globaal niveau worden onderzoeksverslagen op dezelfde manier gestructureerd. In het algemeen dienen onderzoeksverslagen de volgende onderdelen te bevatten:

- *Inleiding*: geeft het kader aan. Hier leg je uit wat je onderzoeksdoel is, waarom je onderzoek belangrijk is en hoe het zich verhoudt tot eerder onderzoek op het betreffende vakgebied. Gewoonlijk zijn dit de stappen die je daarbij zet:

- § het onderwerp aankondigen,
- § samenvatten wat er al bekend is uit eerdere studies; de ‘stand van het onderzoek’ aangeven,
- § je eigen onderzoek presenteren als (onmisbare) aanvulling, door het ‘gat’ in de kennis aan te geven,
- § het eigenlijke onderzoek inleiden door vraag- en doelstelling te presenteren.

- *Methode*: beschrijft de aanpak en bereidt voor op de presentatie van de onderzoeksresultaten. Hier laat je zien dat je onderzoek op een verstandige wijze is ontworpen en op een zorgvuldige en controleerbare wijze is uitgevoerd. Je geeft aan onder welke omstandigheden je resultaten tot stand zijn gekomen en in welke context ze dus geïnterpreteerd moeten worden; in dit opzicht vormt dit deel het kader voor het deel ‘resultaten’. Hoewel dit deel primair beschrijvend is, doe je er verstandig aan ook te motiveren waarom je hebt gekozen voor de betreffende onderzoeksobjecten, steekproeven, materialen, locaties, instrumenten, procedures, etc.

- *Analyse/resultaten*: beschrijft de onderzoeksresultaten en legt de basis voor de conclusies. Hier presenteer je de gegevens die het in de inleiding geconstateerde ‘gat’ in het onderzoek invullen. Je doet dit door:

- § de resultaten op een neutrale en overzichtelijke manier weer te geven door je (kwantitatieve) gegevens samen te vatten, eventueel in figuren en tabellen,
- § patronen in de resultaten te signaleren,
- § specifieke gevallen te signaleren.

Daarbij laat je de gegevens niet voor zichzelf spreken, maar je geeft aan hoe ze geïnterpreteerd moeten worden.

- *Conclusie en discussie*: plaatst de gegevens in het kader dat in de inleiding is geconstrueerd. Hier leg je uit op welke manier het onderzoek een antwoord geeft op de vraag die in de inleiding is geformuleerd en je laat zien hoe de stand van het onderzoek is gewijzigd door deze toevoeging van nieuwe kennis en inzichten. Je geeft daarnaast commentaar op:

- § de reikwijdte van je observaties,
- § de voordelen en beperkingen van de gebruikte methode,
- § de implicaties van je bevindingen voor het onderzoek of de theorie in het vakgebied,
- § de resterende of nieuw opgeroepen onderzoeksvragen.

De precieze invulling van de verschillende onderdelen is sterk afhankelijk van het type methode. In dit hoofdstuk worden daarom drie voorbeelden gegeven van drie verschillende invullingen van de basisstructuur van onderzoeksverslagen. Achtereenvolgens worden per paragraaf de specifieke eisen beschreven van drie verschillende typen onderzoeksverslagen:

- onderzoeksverslag type A: *kwantitatief beschrijvend of hypothesetoetsend* (paragraaf 2.1)
- onderzoeksverslag type B: *exploratief* (paragraaf 2.2)
- onderzoeksverslag type C: *literatuurstudie* (paragraaf 2.3).

2.1 ONDERZOEKSVERSLAG TYPE A: KWANTITATIEF BESCHRIJVEND OF HYPOTHESETOETSEND

Deze paragraaf bevat een bespreking van het eerste type onderzoeksverslag, namelijk *kwantitatief beschrijvend* of *hypothesetoetsend onderzoek*. Bij kwantitatief beschrijvend onderzoek of toetsend onderzoek controleer je of de verklaring en/of theorie, verkregen bij eerder gedaan onderzoek, juist is. Om te beginnen formuleer je een scherp omschreven hypothese. Vervolgens stel je vast bij welke uitkomsten van het onderzoek je de hypothese verwerpt of moet aanpassen. Bij toetsend onderzoek wordt dus uiteindelijk een theorie geverifieerd of gefalsificeerd. In principe is elke onderzoeksvraag die als “ja/nee”-vraag geformuleerd kan worden een hypothesetoetsende onderzoeksvraag. Voorbeelden van een toetsende onderzoeksvraag zijn:

- *Heeft het wedstrijdframe in politiek nieuws effect op het begrip van het nieuws en de beoordeling van politici?*
- *Komen in nieuwsberichten van voor 1970 meer subjectieve woorden voor dan in nieuwsberichten van na 1970?*

2.1.1 INLEIDING: MOTIVATIE VAN VRAAGSTELLING EN THEORETISCH KADER

In de inleiding van een kwantitatief beschrijvend of hypothesetoetsend onderzoek werk je toe naar de hypothese(s). Oftewel: je geeft de achtergrond van de vraagstelling/ hypothese en je laat zien dat deze vraagstelling de moeite waard is. Daarnaast zorg je voor inbedding van je vraagstelling in de theorie. Bij omvangrijke werkstukken zoals de Masterscriptie, komt de theoretische inbedding in een apart hoofdstuk. Bij minder omvangrijke werkstukken is het voldoende als je zorgt voor theoretische inbedding van de vraagstelling in de inleiding.

Motivatie van vraagstelling

Geef aan wat de aanleiding van je vraagstelling is: komt deze voort uit persoonlijke, maatschappelijke en/of wetenschappelijke overwegingen? Een persoonlijke overweging kan zijn: “ik heb iets meegemaakt.....”, een maatschappelijke overweging kan zijn: “er is een probleem...” en een wetenschappelijke overweging kan zijn: “er is op dit gebied nog weinig

onderzoek gedaan''. De inleiding is dus een betoog waarin jij, als auteur, de lezer - een geïnteresseerde buitenstaander met enige kennis van dit type onderzoek - ertoe aanzet van dit verslag kennis te nemen. De lezer is geïnteresseerd, maar kritisch. Maak de lezer duidelijk waarom het zo belangrijk is dat jouw onderzoeksvraag wordt gesteld en wie er baat hebben bij het antwoord.

Kortom: zorg ervoor dat je jouw onderzoeksidee 'verkoopt' en dat de lezer aan het einde van de inleiding gevangen is door dit idee. Dat doe je door begrippen uit te leggen en door te argumenteren; je doet beweringen die je moet onderbouwen met argumenten. Die argumenten worden logisch gerangschikt en komen uit het gezond verstand, uit empirische gegevens die je zelf verzameld hebt of uit bronnen.

Theoretisch kader

In je betoog leg je uit wat de stand van het wetenschappelijke denken is over je onderwerp. Een veelgemaakte fout in de inleiding is dat schrijvers hun betoog ordenen in de volgorde waarin ze de literatuur hebben gelezen. Uiteraard komt veel van wat je weet over het onderwerp uit de literatuur, maar dat betekent niet dat je je kunt verschuilen achter de giganten op wier schouders je staat. Maak minimaal gebruik van de woorden van een ander: wees spaarzaam met citaten. Citeer alleen als het citaat zo precies beknopt en beeldend is dat je het zelf nooit zo mooi zou kunnen formuleren en beschrijf na het citaat altijd wat er is gezegd en hoe het citaat geïnterpreteerd moet worden.

Als je een gedachte of bevinding van een ander gebruikt, paraphraseer die dan en uiteraard verwijst je naar de bron (volgens de regels van de opleiding, zie de AcVA-werkbank). Gebruik dus liever niet de indirecte rede: "*Jansen (2006) heeft gezegd dat in nieuwsberichten van na 1970 meer subjectieve woorden voorkomen dan in nieuwsberichten van voor 1970*", maar formuleer de boodschap in je eigen woorden: "*In nieuwsberichten van na 1970 komen meer subjectieve woorden voor dan in nieuwsberichten van voor 1970*" (Jansen, 2006). Een uitzondering hierop is als je de uitspraken rondom een onderwerp wilt thematiseren, bijvoorbeeld "*De situatie rondom subjectiviteit in nieuwsberichten is onduidelijk. Jansen (2006) zegt dat subjectiviteit in nieuwsberichten na 1970 is toegenomen, terwijl Pietersen (2007) zegt dat het gebruik van subjectieve woorden in nieuwsberichten na 1970 juist is afgenomen.*"

Verder is het aan te bevelen om je informatie thematisch te ordenen, waarbij het voor de hand ligt om van algemeen naar specifiek te werken: eerst begin je met het ruimste begrip ('negatieve publiciteit'), om uiteindelijk uit te komen bij het meest specifieke begrip ('eerder experimenteel onderzoek naar effecten van negatieve berichtgeving'). Als het goed is kan de lezer aan het einde van de inleiding zelf voorspellen wat de onderzoeksvragen/hypotheses zijn.

Het belangrijkste in dit deel is dus dat duidelijk wordt wat je onderzoeksvragen en verwachtingen zijn en waarop deze zijn gebaseerd. Informatie die hiermee niet direct in verband staat dient dus geschrappt te worden! De vraagstellingen vloeien logisch voort uit de eerdere alinea's. Uit de bespreking van de literatuur moet duidelijk zijn waarom juist deze vragen relevant zijn en hoe de gehanteerde begrippen bedoeld zijn. In feite heb je alle achterliggende informatie als het goed is al in de voorgaande paragrafen behandeld, dus de introductie op je onderzoeksvragen en hypothesen hoeft niet meer heel uitgebreid te zijn. Zorg daarnaast voor een directe correspondentie tussen je vraagstellingen en de presentatie van je data in de tabellen in het resultatenhoofdstuk. In feite geef je hier een soort leeswijzer voor je resultatenbespreking.

2.1.2 METHODE

In dit hoofdstuk beschrijf je precies wat je gedaan hebt, zodat een geïnteresseerde collega in staat is je onderzoek te repliceren. Bij alle vormen van empirisch onderzoek is het immers van groot belang dat men op basis van *waarnemingen* op een *controleerbare* wijze tot een conclusie komt. Een lezer moet bij wijze van spreken door het lezen van een verslag het onderzoek precies na kunnen doen en tot dezelfde resultaten kunnen komen. Elke stap van het onderzoek moet daarvoor expliciet gemaakt en verantwoord worden. Omdat je in dit deel van het verslag het uitgevoerde onderzoek beschrijft, hanteer je steeds de *verleden tijd*.

Bij kwantitatief beschrijvend of hypothesetoetsend onderzoek wordt verwacht dat de operationalisatie ten minste in grote lijnen vooraf vaststaat. Beschrijf in je methodehoofdstuk de volgende onderdelen:

Materiaal

Verantwoord de keuze of constructie van het onderzoeksmateriaal dat je hebt geanalyseerd en/of aan respondenten hebt voorgelegd (teksten, gesprekken, films, websites, ...).

Aan welke kenmerken moest je onderzoeksmateriaal voldoen?

Instrumentatie

§ In geval van een corpusonderzoek:

beschrijf de manier waarop je de data geanalyseerd hebt. Welke codes zijn er aangebracht? Was er een codeerinstructie (toevoegen in bijlage)? Welke hulpmiddelen zijn er gebruikt om uit de coderingen af te leiden wat de teksten in het corpus voor eigenschappen hebben?

§ In geval van een enquête:

beschrijf de vragenlijst. Leg uit hoe de verschillende onderdelen in de vragenlijst operationalisering zijn van de theoretische constructies uit je onderzoeksvraag. In geval er meer items gebruikt zijn om een concept te meten (bv. zes items over tekstwaardering) moet je ook rapporteren of de items een betrouwbare schaal vormen (Cronbach's α).

§ In geval van een experiment:

beschrijf welke metingen je hebt verricht (leestijden per zin, aantal correcte antwoorden op een begripsvraag, etc.).

Respondenten/Participanten

Als je gebruik hebt gemaakt van respondenten (bij een enquête) of participanten (in een experiment) moet je deze groep beschrijven. Geef informatie over hoe je ze gevonden hebt, aantal, leeftijd, opleidingsniveau geslacht etc., kortom alles waarvan je misschien denkt dat het wellicht verband zou kunnen houden met de onderzoeksvraag.

Ontwerp

Geef een beschrijving van het onderzoeksontwerp. In het geval van een experiment beschrijf je of het om een tussen- of binnen-proefpersoonontwerp gaat.

Procedure

§ In het geval van een corpusonderzoek:

beschrijf hoe je gecodeerd hebt. Welke maatregelen heb je genomen om ervoor te zorgen dat de codering op een betrouwbare wijze verliep? Was er sprake van training van de codeur(s)? Zijn er toetsen uitgevoerd om de codeerbetrouwbaarheid te meten? Laat ook een voorbeeldfragment met coderingen zien.

§ In geval van een enquête:

hoe is de vragenlijst afgenomen? Wat was de instructie? Welke verstoringen waren er tijdens de afname?

§ In geval van een experiment:

wat kreeg een participant te zien? Wat was de instructie? Hoe lang duurde het experiment? Welke verstoringen waren er tijdens de afname?

Verwerking van de gegevens

Beschrijf wat je hebt gedaan om de data te kunnen analyseren: hoe heeft de vertaling plaatsgevonden van de bevindingen in je onderzoek naar de statistische analyse? Zijn er gegevens bij elkaar gevoegd (bv. omdat ze tezamen een betrouwbare schaal vormden)? Zijn extreme reacties verwijderd? Welke toetsen zijn er uitgevoerd?

2.1.3 RESULTATEN

Hier presenteer je de informatie die je (in de volgende paragraaf) in staat stelt een antwoord te geven op de onderzoeksvraag. Presenteer je gegevens als volgt: maak per subvraag of hypothese geordende paragrafen, voorafgegaan door een inleidende paragraaf, waarin bijvoorbeeld de omvang van het uiteindelijk verworven databestand en de betrouwbaarheid van scoring worden beschreven. De data worden vervolgens zo overzichtelijk mogelijk gepresenteerd in *tabellen* en / of *diagrammen* ('figuren'), die tekstueel worden ingeleid.

Presentatie van gegevens in tabellen

In een tabel kun je relatief veel gegevens overzichtelijk presenteren. Maar dan moet je wel even nadenken over de inhoud en de vorm van de tabel. De tabel moet qua vorm en inhoud zo gepresenteerd worden, dat deze onafhankelijk van de tekst te begrijpen is.

De vorm van een tabel

In tabel 1 vind je een voorbeeld van een tabel. Een tabel heeft altijd een nummer en een titel. Met het nummer kun je in de lopende tekst verwijzen naar de tabel (“De gegevens betreffende hypothese 1 zijn samengevat in tabel 1”). De titel legt uit wat er in de tabel te zien is (“gemiddelde scores en standaarddeviatie voor overtuigingen etc.”) en hoe de tabelinformatie is ingedeeld (“als functie van argumentatieversie en stijlversie”). Tabelnummer- en titel staan boven de tabelgegevens. (NB. Word kent de mogelijkheid om de verwijzing naar de tabel en het nummer of de titel van de tabel automatisch aan elkaar te koppelen (via Invoegen / Kruisverwijzing). Dat is handig als je in een document met veel tabellen werkt).

De tabel zelf bestaat uit cellen die gevormd worden door rijen en kolommen. Hierin wordt de informatie gepresenteerd. Kies voor een rustige opmaak van de tabel. In wetenschappelijke publicaties is het gebruikelijk alleen met horizontale strepen te werken. Die strepen staan boven de tabel, onder de kop en onder de tabel. Soms kan het handig zijn om een schreefloze letter te gebruiken voor de inhoud van de tabellen, omdat dat bij een vrij klein lettertype toch goed leesbaar blijft. Zorg ook voor een goede uitlijning van de kolommen. In tabel 1 is de eerste kolom links uitgelijnd en de andere kolommen zijn gecentreerd. Let er ook op dat als dat mogelijk is, de tabel op één pagina geplaatst wordt. (In Word kun je dat afdwingen via Opmaak / Alinea / Tekstdoorloop.)

In sommige gevallen presenteer je onder de tabel een toelichting op de tabel die noodzakelijk is voor het begrip van de inhoud. Dat kan via noten zoals in het voorbeeld in tabel 1. Of het kan zijn dat je algemene informatie over de tabel toe moet voegen. Begin de toevoeging dan met ‘Noot:’. Het kan ook in de vorm van een leesvoorbeeld waarin je uitlegt hoe de informatie in de tabel begrepen moet worden. Het onderschrift bij de tabel hoort qua opmaak bij de tabel zelf.

Tabel 1. Gemiddelde scores en standaarddeviatie voor overtuiging, attitude, intentie, begrip en betrokkenheid als functie van argumentatieversie en stijlversie (N = 108)

Argumentatieversie	Anekdotisch		Statistisch	
	Persoonlijk (n = 27)	Zakelijk (n = 26)	Persoonlijk (n = 26)	Zakelijk (n = 29)
Stijlversie	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)
Overtuiging ^a	6,11 (0,97)	6,23 (1,48)	4,96 (1,84)	5,17 (1,91)
Attitude ^a	5,58 (1,36)	5,89 (1,15)	5,04 (1,27)	5,12 (1,38)
Intentie ^b	1,67 (0,92)	1,58 (0,99)	1,62 (1,02)	1,31 (0,66)
Begrip ^c	2,44 (0,89)	2,92 (0,89)	2,96 (0,82)	3,10 (0,86)
Betrokkenheid ^d	1,78 (0,48)	1,72 (0,60)	1,55 (0,54)	1,59 (0,42)

^a gemeten op 7-puntsschaal, 1 = maximaal negatief tot 7 = maximaal positief.

^b gemeten op 4—puntsschaal 1 = maximaal negatief, 4 = maximaal positief.

^c gemeten via aantal vragen correct beantwoord, maximum goed = 4.

^d gemeten op 3-puntsschaal, 1 = minimaal betrokken, 3 = maximaal betrokken.

De inhoud van een tabel

Meestal worden in een tabel cijfers gepresenteerd, maar ook tekst kan in een tabel worden gepresenteerd. Zie tabel 2:

Tabel 2. Een typologie van brongebruik naar journalistieke stroming

Brongebruik	Journalistieke stroming		
	Conventioneel	Commercieel	Civiel
Hoeveelheid	Veel	Weinig	Gemiddeld
Verscheidenheid	Veel	Weinig	Gemiddeld
Aard	Politiek & ambtelijk	Politiek & consument, bedrijfsleven	Politiek & burger, maatschappelijke organisaties
Rol van de bron	Partij, deskundige	Partij, getuige	Partij, deskundige, getuige

Als je cijfers presenteert in je tabel hebben die betrekking op een of meerdere variabelen. Als je gegevens wilt presenteren over een nominale of ordinale variabele, ligt het voor de hand de categorieën van de variabelen in de rijen te presenteren en de gegevens in de kolommen. Zie tabel 3 voor een voorbeeld van een dergelijke tabel.

Tabel 3. Aandacht voor persoonlijke veldbronnen (absoluut en percentage)

Rol	Frequentie	%
Getuige	12	5,66
Partij	134	63,20
Deskundige	17	8,01
Buitenstaander	8	3,77
Onduidelijk	41	19,33
Totaal	212	99,97

Als je gegevens zoals gemiddelden en standaarddeviatie van interval of ratiovariabelen wilt presenteren, kun je verschillende variabelen in je tabel opnemen. De variabelen komen dan in de rijen, de waardes van de variabelen in de kolommen (zoals in tabel 1). Tabel 1 is een voorbeeld van een tabel met variabelen van verschillende meetniveaus. Intervalvariabelen staan in de rijen en in de kolommen staan twee nominale variabelen (argumentatieversie met de categorieën anekdotisch en statistisch en stijlversie met de categorieën persoonlijk en zakelijk).

Als je in een tabel de gegevens wilt presenteren van twee (of meer) nominale of ordinale variabelen, krijg je een kruistabel. Een voorbeeld daarvan vindt je in tabel 4. Met een kruistabel kun je inzichtelijk maken of er een samenhang is tussen de variabelen. Zorg er daarom ook voor dat de rij en kolomtotalen altijd in de tabel vermeld worden. Als er sprake is van afhankelijke en onafhankelijke variabelen, zet je de afhankelijke variabele in de kolommen en de onafhankelijke variabele in de rijen. In het voorbeeld van tabel 4 is de journalist de onafhankelijke variabele en het niveau van de veldbronnen de afhankelijke

variabele. Omdat het in dit geval het meest logisch is op rijpercentages te vergelijken, zijn in de cellen rijpercentages weergegeven.

Tabel 4. Aandacht voor niveau van veldbronnen per journalist (in percentages)

Naam journalist	Laag	Midden	Hoog	Onduidelijk	n.v.t.	Totaal
Feike Wouda ($n = 36$)	19	11	19	31	20	100
Hilde Tromp ($n = 24$)	63	29	08	00	00	100
Totaal ($n = 60$)	37	18	15	18	12	100

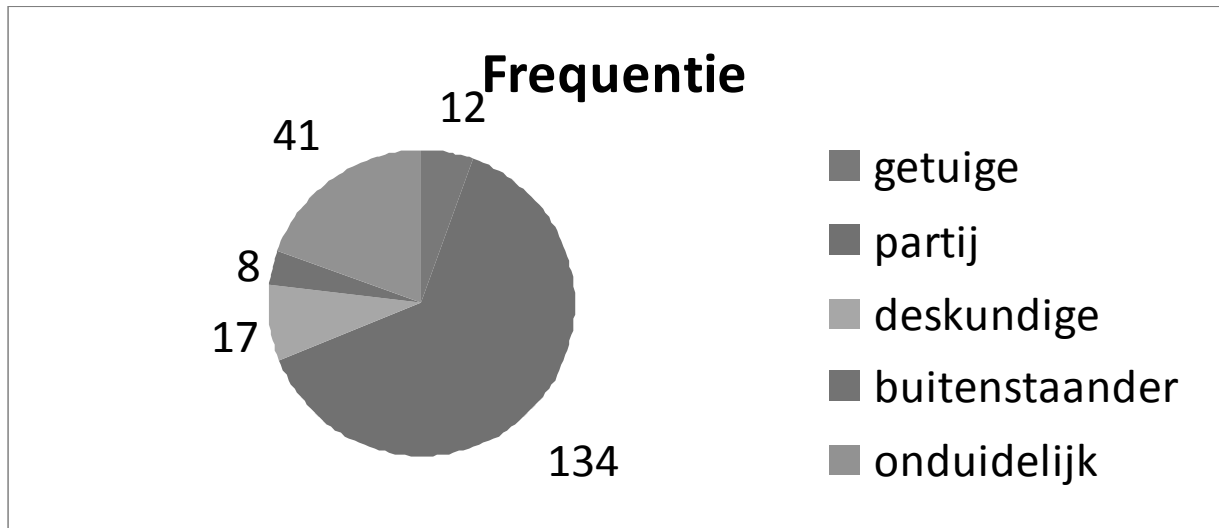
Ten slotte nog enkele conventies voor het weergeven van statistische gegevens en leestekens in tabellen maar ook in de tekst:

- Statistische symbolen worden cursief geschreven, behalve Griekse symbolen (dus n i.p.v. n , M i.p.v. M (voor gemiddelde), r i.p.v. r (voor regressiecoëfficiënt). Maar β i.p.v. β voor beta.
- In het Engels gebruik je voor decimalen de punt, in het Nederlands een komma.
- Als je getallen in decimalen presenteert, gebruik dan in de regel niet meer dan twee decimalen. Meer decimalen suggereert over het algemeen een detaillering die je niet waar kunt maken. Soms is één decimaal ook voldoende. Denk daar dus even over na. Bij getallen die alleen tussen 0 en 1 of -1 en 1 kunnen variëren (zoals de regressiecoëfficiënt) laat je de nul voor de decimaal weg. In andere gevallen de 0 wel weergeven.
- Tussen getallen en wiskundige symbolen als het =-teken, horen spaties.

Presentatie van gegevens in figuren

Vaak kunnen de gegevens in een tabel ook weergegeven worden in een figuur. Een figuur is soms intuïtief duidelijker voor lezers, omdat er een relatie bestaat tussen vorm en inhoud. Maar de informatie in een figuur is soms minder nauwkeurig af te lezen, of er kan minder informatie in een figuur gepresenteerd worden. De keuze voor een figuur of tabel hangt dus af van je doelgroep en de inhoud. Bij de vormgeving van figuren heb je meer vrijheid dan bij de vormgeving van tabellen. Maar ook hier geldt: houd het zo simpel mogelijk. Zorg altijd dat

figuren een duidelijke legenda hebben en geef elke figuur een nummer en titel. In tegenstelling tot tabellen staan het figuurnummer en de figuurtitel onder de figuur! Hieronder vind je een weergave van de informatie in tabel 3 (p.15) in een figuur:

Figuur 1 Aandacht voor persoonlijke veldbronnen (absoluut)

Conclusies/interpretaties zijn in dit hoofdstuk uit den boze: maak dus geen opmerkingen in de trant van "Hieruit blijkt dat ...". In het resultatenhoofdstuk geef je immers alleen observaties. En omdat het gaat om feitelijke observaties die in het verleden gedaan zijn, hanteer je steeds de verleden tijd.

2.1.4 CONCLUSIE/DISCUSSIE

In de *conclusie* geef je een treffende samenvatting van de bevindingen. Koppel je conclusies direct aan de vraagstellingen. Vermijd zoveel mogelijk het gebruik van getallen: die heb je immers in de resultatensectie al gegeven. Vermijd ook zoveel mogelijk alle verklaringen en kanttekeningen: die komen in de discussie pas aan bod!

In de *discussie* bespreek je op constructief-kritische wijze je resultaten:

- Je plaatst de resultaten binnen het theoretisch kader dat je in het eerste hoofdstuk hebt geschetst. Je legt met andere woorden uit wat we geleerd hebben van het onderzoek.

- Probeer ook een verklaring te geven voor de gevonden verschillen. Zorg wel dat je informatie hebt die je verklaringen aannemelijk maken (bv. bevindingen uit de literatuur, anekdotische informatie die je in de loop van het onderzoek hebt verzameld, o.i.d.).
- Leg verder uit welke beperkingen het onderzoek kent waardoor de reikwijdte van de conclusies wordt beperkt. Bijvoorbeeld: als je alleen onderzoek hebt gedaan met mannelijke respondenten, dan kun je dus alleen conclusies trekken over mannelijke respondenten. Of als je slechts gegevens hebt van vijf respondenten, dan kun je geen uitspraken doen over de gehele populatie. Denk dus na over de generaliseerbaarheid, validiteit en betrouwbaarheid van je onderzoeksresultaten (zie college Methodologie).
- Waar liggen nog mogelijkheden voor verder onderzoek? Wat zou je daarin anders aanpakken?
- Sluit af met eventuele adviezen voor de praktijk.

2.2 ONDERZOEKSVERSLAG TYPE B: EXPLORATIEF

Als tweede type onderzoeksverslag komt hier exploratief, kwalitatief onderzoek aan bod. Methoden van dataverzameling in kwalitatief onderzoek zijn bijvoorbeeld het open interview en het verzamelen van documenten en/of gesprekken. De kwalitatieve onderzoeker beschrijft en interpreteert problemen in en van situaties, gebeurtenissen en personen, met behulp van de verzamelde kwalitatieve gegevens. Voorbeelden van een exploratieve, kwalitatieve onderzoeksvraag zijn:

- Conversatie-analytisch:

Hoe neemt een geïnterviewde in een tv-interview de (spreek)beurt van de interviewer over?

- Etnografisch:

Welke factoren in het productieproces van de schrijvende journalistiek spelen een rol met betrekking tot partijdigheid?

- Beleidsanalytisch:

Hoe wordt accountability in de praktijk van Nederlandse dagbladen vormgegeven?

Kwalitatief onderzoek is een vorm van empirisch onderzoek waarbij overwegend gebruik gemaakt wordt van gegevens van kwalitatieve aard en dat als doel heeft onderzoeksproblemen in of van situaties, gebeurtenissen en personen te beschrijven en te interpreteren. Kwalitatieve gegevens hebben betrekking op de aard, de waarde en de eigenschappen van het onderzochte verschijnsel en niet op kwantiteiten zoals hoeveelheid, omvang en frequentie.

2.2.1 INLEIDING: MOTIVATIE VAN VRAAGSTELLING EN THEORETISCH KADER

In de inleiding van een exploratief, kwalitatief onderzoek werk je toe naar de vraagstelling; oftewel, je geeft de achtergrond van de vraagstelling en je laat zien dat je vraagstelling de moeite waard is. Daarnaast zorg je voor inbedding van je vraagstelling in de theorie. Bij omvangrijke werkstukken zoals de Masterscriptie, komt de theoretische inbedding in een apart hoofdstuk. Bij minder omvangrijke werkstukken is het voldoende als je zorgt voor theoretische inbedding van de vraagstelling in de inleiding.

Motivatie van vraagstelling

Geef aan wat de aanleiding van je vraagstelling is: komt deze voort uit persoonlijke, maatschappelijke en/of wetenschappelijke overwegingen? Een persoonlijke overweging kan zijn: “ik heb iets meegemaakt.....”, een maatschappelijke overweging kan zijn: “er is een probleem...” en een wetenschappelijke overweging kan zijn: “er is op dit gebied nog weinig onderzoek gedaan”. De inleiding is dus een betoog waarin jij, als auteur, de lezer - een geïnteresseerde buitenstaander met enige kennis van dit type onderzoek - ertoe aanzet van dit verslag kennis te nemen. De lezer is geïnteresseerd, maar kritisch. Maak de lezer duidelijk waarom het zo belangrijk is dat jouw onderzoeksvraag wordt gesteld en wie er baat hebben bij het antwoord.

Kortom: zorg ervoor dat je jouw onderzoeksidee ‘verkoopt’ en dat de lezer aan het einde van de inleiding gevangen is door dit idee. Dat doe je door begrippen uit te leggen en door te argumenteren. Je doet beweringen die je moet onderbouwen met argumenten. Die argumenten worden logisch gerangschikt en komen uit het gezond verstand, uit empirische gegevens die je zelf verzameld hebt of uit bronnen.

Theoretisch kader

Afhankelijk van het soort kwalitatief onderzoek dat je doet, gebruik je theorie als kader of als instrumentarium om je analyse te kunnen uitvoeren:

- Wanneer kwalitatief onderzoek beschrijvend van aard is, zoals het geval is bij de voorbeelden van vraagstellingen in paragraaf 2.2, vormt theorie je instrumentarium om het te onderzoeken verschijnsel te beschrijven. Oftewel: het is van belang als achterliggend verklaringskader of als begrippenkader waarmee verschijnselen kunnen worden geïnterpreteerd of verklaard. Belangrijk is dan dat er terughoudend omgegaan wordt met de theoretische achtergronden, zodat de onderzoeker zoveel mogelijk onbevangen het onderzoeksgebied betreed (datagestuurd).

- Als kwalitatief onderzoek specifiek gericht is op het ontwikkelen van een theorie (theoretische exploratie), is het van belang dat je in de inleiding een theoretisch kader geeft: een overzicht van relevante theorie/literatuur en betoogt dat wat betreft het beantwoorden van jouw vraagstelling de bestaande literatuur tekortschiet of aangevuld moet worden. Zorg dus dat voor de lezer duidelijk is wat precies het ‘gat’ is in de bestaande literatuur. Hiermee geef je ook de relevantie van jouw onderzoek aan.

Een veelgemaakte fout in de inleiding is dat schrijvers hun betoog ordenen naar de volgorde waarin ze de literatuur gelezen hebben. Uiteraard komt veel van wat je weet over het onderwerp uit de literatuur, maar dat betekent niet dat je je kunt verschuilen achter de giganten op wier schouders je staat. Maak minimaal gebruik van de woorden van een ander: wees spaarzaam met citaten. Citeer alleen als het citaat zo precies beknopt en beeldend is dat je het zelf nooit zo mooi zou kunnen formuleren en beschrijf na het citaat altijd wat er is gezegd en hoe het citaat geïnterpreteerd moet worden.

Als je een gedachte of bevinding van een ander gebruikt, paraphraseer die dan en uiteraard verwijs je naar de bron (volgens de regels van de opleiding, zie de AcVA-werkbank). Gebruik dus liever niet de indirecte rede: “*Jansen (2006) heeft gezegd dat een geïnterviewde in een tv-interview verschillende gesprekstechnieken gebruikt om de beurt van de interviewer over te nemen*”, maar formuleer de boodschap in je eigen woorden: “*Een geïnterviewde beschikt over verschillende gesprekstechnieken om in een tv-interview de beurt van de interviewer over te nemen*” (Jansen, 2006). Een uitzondering hierop is als je de uitspraken rondom een onderwerp wilt thematiseren, bijvoorbeeld “*De situatie rondom beurovername in tv-interviews is onduidelijk. Jansen (2006) zegt dat geïnterviewden over verschillende gesprekstechnieken beschikken om de beurt van de interviewer over te nemen, terwijl Pietersen (2007) zegt dat geïnterviewden in de praktijk van televisie-interviews nauwelijks de beurt van de interviewer overnemen.*”

Het belangrijkste in dit deel is dus dat duidelijk wordt wat je onderzoeksvragen en verwachtingen zijn en waarop deze gebaseerd zijn. Informatie die hiermee niet direct in verband staat dient dus geschrapt te worden! De vraagstellingen vloeien logisch voort uit de eerdere alinea's. Uit de bespreking van de literatuur moet duidelijk zijn waarom juist deze vragen relevant zijn en hoe de gehanteerde begrippen bedoeld zijn. In feite heb je alle achterliggende informatie als het goed is al in de voorgaande paragrafen behandeld, dus de introductie op je onderzoeksvragen en hypothesen hoeft niet meer heel uitgebreid te zijn. Zorg daarnaast voor een directe correspondentie tussen je vraagstellingen en de presentatie van je data in de tabellen in het resultatenhoofdstuk. In feite geef je hier een soort leeswijzer voor je resultatenbespreking.

2.2.2 DATA EN METHODE

In dit hoofdstukje geef je een nauwkeurige beschrijving van je onderzoeksmateriaal:

- geef aan hoe je aan je data komt en verantwoord de keuze en selectie van materiaal en/of onderzoeksgroep en details over de dataverwerving (documenten, opnames, interviewvragen, ...),
- geef daarnaast een beschrijving van je onderzoeksgroep en/of onderzoeksmateriaal.

Voorbeeld: als je interviews hebt gehouden, moet je niet alleen aangeven dát je interviews hebt gehouden maar aangeven wat voor soort interviews, hoe je je vragen hebt opgesteld en hoe je je interviews hebt afgenomen (mondeling, schriftelijk, individueel of in groepen?).

Vervolgens motiveer je van de keus van het kwalitatief type onderzoek dat je hebt gekozen om je vraagstelling te beantwoorden. Waarom is de onderzoeksofzet die je hebt gekozen het meest geschikt om je een antwoord te vinden op je vraagstelling? Wees zo gedetailleerd mogelijk bij het beschrijven van je onderzoeksmethode. Dus niet:

“ Ik heb de teksten een aantal keer doorgelezen. Na de eerste tekst heb ik categorieën bedacht om de rest van de teksten in te delen. Daarna heb ik de categorieën verfijnd en gekeken naar patronen en thema's die ik voor de analyse kon gebruiken. De resultaten zijn...”

Natuurlijk is het goed dat je de data een aantal keer bekijkt en categorieën verfijnt, maar belangrijk is dat je aangeeft wélke categorieën je in eerste instantie hebt bedacht en hoe en waarom dit tot het uiteindelijke resultaat heeft geleid. Zorg dat je onderzoek replicerbaar is: als een ander jouw onderzoek herhaalt, moet hij/zij tot een dezelfde bevindingen komen.

2.2.3 ANALYSE/RESULTATEN

Een kenmerk van kwalitatief onderzoek is het onderzoeksproces *cyclisch-iteratief* verloopt: dat wil zeggen dat de stappen van het verzamelen en analyseren van gegevens nauw samenhangen en regelmatig herhaald worden. Perioden van dataverzamelen en data-analyseren wisselen elkaar af, zijn geen afgebakende fases maar lopen door elkaar. Deze geïntegreerde fase van dataverzameling en analyse wordt steeds opnieuw doorlopen totdat je het punt hebt bereikt dat je voldoende gegevens hebt verzameld en geanalyseerd om je probleemstelling te beantwoorden (*theoretische saturatie*: analyse van data levert geen nieuwe gegevens meer op).

In je onderzoeksverslag rapporteer je daarom in hetzelfde hoofdstuk over je analyse én je resultaten. Je presenteert hier de informatie die je (in het volgende hoofdstuk) in staat stelt een antwoord te geven op de onderzoeksvraag. Hoewel het analyseproces dus een cyclisch proces is, is het bij de beschrijving daarvan van belang dat je zorgt voor een heldere ordening en presentatie van je analyse(resultaten). Deze ordening is afhankelijk van het type onderzoek dat je hebt gedaan en van je resultaten:

- als je subvragen hebt geformuleerd, kun je de paragrafen bijvoorbeeld per subvraag ordenen.
- als je op basis van je analyse drie verschijnselen bent tegengekomen, kun je de analyseresultaten op die manier ordenen. Bijvoorbeeld:
 - o je hebt onderzocht hoe een geïnterviewde in een tv-interview de (spreek)beurt van een interviewer overneemt. Je analyse laat zien dat de geïnterviewde daarvoor drie verschillende interactionele technieken gebruikt. Orden je analyseresultaten dan aan de hand van die verschillende technieken.
 - o je hebt onderzocht wanneer en hoe partijdigheid een rol speelt in het productieproces van de schrijvende journalistiek. Geef een operationalisatie van je concepten, oftewel: leg uit hoe je partijdigheid in dit geval hebt opgevat, wat is het en waaruit bestaat het? Probeer de verschillende antwoorden te groeperen en een bespreek je analyseresultaten aan de hand van de categorieën van factoren die een rol spelen.

Presenteer de analyseresultaten aan de hand van voorbeelden, die nauwkeurig worden besproken. Bespreek en verantwoord vervolgens varianten op de ‘normale’ fenomenen en bespreek en verklaar ten slotte ‘tegenvoorbeelden’ in het licht van de ‘normale’ structuren die zijn geanalyseerd.

2.2.3 CONCLUSIE/ DISCUSSIE

In de conclusie geef je een treffende samenvatting van de bevindingen. Geef een antwoord op je onderzoeksvraag zoals je die in de inleiding hebt geformuleerd:

- Bij theoretisch-exploratief onderzoek formuleer je hier op basis van jouw resultaten een (aanvulling op de) theorie. Vermijd zoveel mogelijk een herhaling van je analyseresultaten; geef hier aan wat je analyseresultaten betekenen.
- Plaats de resultaten binnen het theoretisch kader dat je in het eerste hoofdstuk hebt geschetst. Relateer je bevindingen aan bestaande theorieën en geef aan of jouw bevindingen hiermee corresponderen of juist afwijkend zijn. Als jouw bevindingen afwijken van bestaande theorieën, probeer dan een verklaring te geven voor de gevonden verschillen.
- Als je verklaringen geeft voor gevonden verschillen, zorg er dan altijd voor dat je informatie hebt die je verklaringen aannemelijk maken (bv. bevindingen uit de literatuur, anekdotische informatie die je in de loop van het onderzoek hebt verzameld, o.i.d.).

In de discussie bespreek je op constructief-kritische wijze je resultaten:

- Leg uit welke beperkingen het onderzoek kent en geef aan in hoeverre de resultaten generaliseerbaar zijn. Hoe verminder je de toevalligheid van je conclusies?
- Waar liggen nog mogelijkheden voor verder onderzoek? Wat zou je daarin anders aanpakken?
- Sluit af met eventuele adviezen voor de praktijk.

2.3 ONDERZOEKSVERSLAG TYPE C: LITERATUURSTUDIE

Ten slotte, als derde type onderzoeksverslag, komt hier de literatuurstudie aan bod. Het uitvoeren van een literatuurstudie lijkt vaak gemakkelijker dan het is. Het lastige aan een literatuurstudie is dat er geen strikt stappenplan voor is; je hebt als onderzoeker weinig houvast en moet zelf de structuur van je verslag ontwikkelen. Kies pas voor een literatuurstudie als je zeker weet dat over een onderwerp zoveel is geschreven dat er in het veld behoefte is aan een helder overzicht. Voorbeelden van vraagstellingen voor een literatuuronderzoek zijn:

- *Wat zijn de overeenkomsten en verschillen tussen handboeken over interviewen voor de journalist?*
- *Hoe worden de begrippen 'burgerjournalistiek', 'civiele journalistiek' en 'participerende journalistiek' in de literatuur besproken?*

Een literatuurstudie kan een op zichzelf staande tekst vormen, maar het kan ook deel uitmaken van een groter geheel. Een boek of een artikel waarin verslag wordt gedaan van (empirisch) onderzoek begint bijvoorbeeld vaak met een gedeelte waarin uiteen wordt gezet wat andere onderzoekers eerder aan kennis en inzicht hebben verworven op het betreffende onderzoeksgebied. Het literatuuronderzoek vormt in dat geval het kader, de context waarin het eigen (empirisch) onderzoek gezien moet worden.

2.3.1 INLEIDING: MOTIVATIE VAN VRAAGSTELLING

In de inleiding schets je kort de achtergrond van je onderwerp en legitimeer je de probleemstelling: wat maakt jouw literatuurstudie interessant/relevant, wat is het wetenschappelijke of maatschappelijk kader? De inleiding is een betoog waarin je de relevantie van jouw literatuurstudie aangeeft. Je motiveert het belang van jouw onderzoek, je schetst waarom er behoefte is aan een overzicht van bepaalde literatuur.

Verder kan hier de opbouw van het verslag kort worden geschetst. De structuur van een literatuurverslag is veel vrijer dan bij empirisch onderzoek, omdat er geen sprake is van

een vaste onderzoeksopzet met bijbehorende resultaten. Daarom moet je bij een literatuurstudie extra goed letten op een duidelijke afbakening van het probleem en een scherpe en heldere vraagstelling formuleren. Daarnaast is het van essentieel belang dat je van de beschikbare literatuur een representatieve selectie maakt en deze kritisch integrerend verwerkt. Geef in je inleiding een toelichting op de structuur van je middenstuk, motiveer waarom je het thematisch of argumentatief geordend hebt (zie volgende subparagraaf).

2.3.2 MIDDENSTUK

Het middenstuk van een onderzoeksverslag van een literatuurstudie bestaat uit de daadwerkelijke literatuurbespreking. Het is belangrijk dat je de literatuur op samenhangende wijze bespreekt: integreer, leg verbanden en vergelijk. Zorg voor een duidelijke invalshoek, zodat je artikel meer wordt dan een aaneenschakeling van verschillende artikelen. Besteed veel aandacht aan de kwaliteit van je redeneringen en wees je bewust van het onderscheid tussen meningen (van jezelf en van anderen), beweringen, feiten, argumenten. Geef altijd duidelijk aan waarop je je uitspraken baseert: juiste citaten of parafrases en eerlijke bronvermeldingen zijn essentieel (zie paragraaf 3.1: literatuurverwijzingen).

Je kunt het middenstuk op verschillende manieren ordenen, bijvoorbeeld volgens onderstaande structuurprincipes:

- *Argumentatieve indeling*: bij een argumentatieve indeling wordt de structuur bepaald door argumenten voor of tegen een bepaalde stelling of door de voor- of nadelen van een bepaalde aanpak of voorstel. Deze indeling is zeer overzichtelijk voor de lezers, omdat zij zo in staat gesteld worden een eigen positie ten aanzien van de centrale vraag te bepalen.
- *Thematische indeling*: bij een thematische indeling wordt een onderwerp onderverdeeld in een aantal aspecten. De argumenten voor en tegen zijn per onderwerp gebundeld. Ook deze indeling is overzichtelijk voor de lezer mits de thematische aspecten goed gekozen en consistent ingevuld zijn.

Belangrijk is dus dat je de literatuur nooit chronologisch bespreekt, maar dat je de literatuur coherent bespreekt aan de hand van thema's die je er zelf hebt uitgehaald en die leiden tot een helder antwoord op de onderzoeksvraag.

2.3.3 CONCLUSIE

Hier vat je de kern van je bespreking bondig samen en je formuleert conclusies die aansluiten op de probleemstelling. Je conclusie bevat geen geheel nieuwe informatie; als het goed is heb je in het middenstuk alle relevante informatie al verzameld en overzichtelijk gepresenteerd. Probeer verder te komen dan zomaar een samenvatting van de literatuur die je hebt verzameld. Een goede conclusie wijst erop dat jij je ideeën kort, krachtig en helder kunt uitleggen en bewijst dat je een goed oordeel hebt gevormd over de beschikbare informatie. Verder kun je in de conclusie aanbevelingen doen voor verder onderzoek.

3. VORMGEVING EN TAALVERZORGING

In dit hoofdstuk vind je informatie over een aantal belangrijke aspecten wat betreft de vormgeving en taalverzorging van een onderzoeksverslag. Meer informatie is te vinden in de Werkbank Academische Vaardigheden (<http://www.let.vu.nl/intranet/resources/acva/>).

3.1 LITERATUUR EN BIJLAGEN

Als je een overzicht geeft van relevante literatuur ten aanzien van jouw onderzoek, wees dan spaarzaam met citaten. Spreek zoveel mogelijk in je eigen woorden. Het gaat om je eigen redenering en een ander kan die nooit al precies voor jou hebben geformuleerd! Als je naar literatuur verwijst, zorg dan voor een conventionele verzorging van de *literatuurverwijzingen*. Je hebt grofweg twee mogelijkheden:

1. Je neemt de referentie op in de zin zelf: “Petty en Cacioppo (1986) hebben een model ontwikkeld voor overtuigen door communicatie”. Je noemt beide auteurs en schrijft het jaartal van publicatie tussen haakjes erachter. Wanneer je refereert aan een publicatie die door drie of meer auteurs is geschreven, schrijf je de eerste keer alle namen op: “Kok, Wilke en Meertens (1987)”. De daaropvolgende keren kun je volstaan met de eerste auteur gevolgd door 'et al.': “Kok et al. (1987)” [let op: *et al.* is een afkorting voor *et alteris* ('en anderen'); hierin is *et* geen afkorting en *al.* wel; daarom komt er na *et* geen puntje en na *al.* wel].
2. Je plaatst de referenties tussen haakjes achter de zin: “Voor overtuigen door communicatie is het Elaboration Likelihood Model opgesteld (Petty & Cacioppo, 1986)”. Nu plaats je tussen de auteurs ‘&’ in plaats van ‘en’. Voor publicaties met meer dan twee auteurs geldt het zelfde als boven; de eerste keer “(Kok, Wilke & Meertens, 1987)”, daarna “(Kok et al., 1987)”.

Geef bij citaten en bij verwijzingen naar specifieke uitspraken in een boek ook het paginanummer: “De interpretatie van een regressie-analyse is verre van gemakkelijk” (Rietveld & Van Hout, 1992, p. 80).

Literatuuroverzicht

Orden alfabetisch op achternaam van de eerste auteur. Neem in je literatuurlijst alleen referenties op waar je ook daadwerkelijk naar verwijst in je verslag. Neem dus niet Baarda en De Goede (1990) op, alleen omdat je dat tijdens je studie gelezen hebt. Houd de volgende systematiek aan bij referenties:

	Algemeen	Concreet
Artikel uit tijdschrift	Auteur, A., Auteur, B., & Auteur, C. (jaartal). Titel van artikel. <i>Titel van Tijdschrift, Jaargangnummer</i> (Editie), paginanummer eerste blz - paginanummer laatste blz.	Kelley, C., Gaidis, W., & Reingen, P. (1989). The use of vivid stimuli to enhance comprehension of the content of product warning messages. <i>The Journal of Consumer Affairs</i> , 23, 243-266.
Hoofdstuk uit geredigeerd handboek	Auteur, A., & Auteur, B. (Jaartal). Titel van hoofdstuk. In A. Redacteur, & B. Redacteur (Eds.), <i>Titel van het boek</i> (pp. paginanummer eerste blz - paginanummer laatste blz). Plaats van uitgave: Uitgever.	Ajzen, I. (1988). Attitude structure and behavior. In A. Pratkanis, S. Breckler, & A. Greenwald (Eds.), <i>Attitude structure and behavior</i> (pp. 241-274). Hillsdale, NJ: Erlbaum.
Boek	Auteur, A. & Auteur, B. (jaartal). <i>Titel van het boek</i> . Plaats van uitgave: Uitgever.	Bettinghaus, E., & Cody, M. (1987). <i>Persuasive communication</i> . New York: Holt, Rinehart & Winston.
Bron van internet	Auteur, A. & Auteur, B. (jaartal). Titel van artikel. <i>Titel van tijdschrift</i> . Geraadpleegd op dag-maand-jaar, van bron.	Glueckauf, R. L., Whitton, J., Baxter, J., Kain, J., Vogelgesang, S., Hudson, M., et al. (1998, July). Videocounseling for families of rural teens with epilepsy -- Project update. <i>Telehealth News</i> , 2(2). Geraadpleegd op 21 juli 2002, van http://www.telehealth.net/subscribe/newslett4a.html .

Bijlagen

Het komt de leesbaarheid van het verslag ten goede als omvangrijke documentatie van materiaal of gegevens niet in de tekst zelf verschijnen, maar als bijlagen opgenomen worden. Beperk bijlagen tot het minimum; geef alleen wat echt nodig is voor de lezer om het onderzoek te repliceren en/of inzichtelijk te maken (bijvoorbeeld de codeerinstructie of de volledige transcripten).

3.2 PRINTVOORSCHRIFTEN

Voor het bijschrijven van commentaar is het handig als het verslag ruime marges heeft. Linker- en rechtermarges 3,25 cm, bovenmarge 3,25 en ondermarge 3,50 cm. Gebruik een redelijke lettergrootte (12-punts letter). Zet in lopende tekst de regelafstand op 1.2 tot 1.4 en in tabellen op 1.0. De leesbaarheid van de tekst wordt verhoogd als je deze rechts uitlijnt.

3.3 ALGEMENE PUNTEN VAN TEKSTVERZORGING

○ *Perspectief*

Hanteer een onpersoonlijk, zaak-gericht perspectief. Het rapport wordt niet door een journalist geschreven. Van de reeks "wie-wat-waar-waarom-hoe" zijn de wie en de waar niet ter zake. Verwijs dus niet naar opdrachten e.d., maar concentreer je op vraagstelling (waarom), methode (hoe) en resultaten (wat). Dus geen zinnen waarin verwezen wordt naar 'ik', 'ons groepje' of 'de opleiding Journalistiek'. De volgorde waarin de diverse werkzaamheden zijn verricht (het wanneer-aspect) en hoe moeilijk het wel niet was om data te verzamelen, is evenmin informatief. Alleen als dit de waarde aangeeft van je onderzoek is het vermeldenswaardig. Bijvoorbeeld: als je veldonderzoek gedaan hebt bij de politie en je hebt daarbij ervaren dat het erg moeilijk is om toegang te krijgen, dan zegt dat iets over de toegankelijkheid van de organisatie 'de politie'.

- *Nieuwe alinea*

Een alinea is een thematische eenheid. Dat wil zeggen dat in een alinea één gedachte wordt uitgewerkt. De eerste zin van een alinea is doorgaans een topiczin. Oftewel: die zin geeft de kern van de inhoud van de alinea weer EN de zin geeft het verband aan met het voorafgaande. Gebruik voor gewone alineagrenzen geen witregels. Alleen als na een paar alinea's een nieuwe eenheid begint die te klein is voor een zelfstandige paragraaf, kun je de vorige groep alinea's van de volgende scheiden met een witregel. Bij een nieuwe alinea altijd met een TAB inspringen (de toets met de twee pijltjes) TENZIJ de nieuwe alinea volgt op een witregel of op een 'koptekstje' (dan gewoon links beginnen).

- *Woordafbrekingen*

Probeer de regels zo vol mogelijk te krijgen. Samengestelde woorden worden bij voorkeur gesplitst op woordgrenzen, dus koud-water-vrees en niet koudwa-tervrees.

- *Vet, onderstrepen en cursief*

Wees zuinig met vetdrukken, onderstrepen of cursivering. Gebruik ze in ieder geval nooit tegelijkertijd. Gebruik vetdruk voor de markering van kopteksten (titels van hoofdstukken en paragrafen). Gebruik onderstreping bij voorkeur niet. Voor de zetter (die kom je soms nog tegen) betekent een streep dat het betreffende tekstdeel cursief moet komen te staan. In echt drukwerk zie je die strepen niet meer terug! Gebruik cursief voor de markering van citaten en het benadrukken van woorden.

- *Paginanummering*

Zorg voor paginanummering vanaf het titelblad en hanteer Arabische cijfers.

- *Werkwoordtijden*

In de Inleiding en de Discussie staat alles in de tegenwoordige tijd. Die hoofdstukken bevatten informatie die in feite niet-tijdgebonden is.

- Bij hypothesesetotsend onderzoek schrijf je de Methode en Resultaten in de verleden tijd (“de proefpersonen deden..., de resultaten waren...”). Wat je beschrijft, is immers feitelijk zo gebeurd in het verleden.

- Bij exploratief onderzoek en bij een literatuurstudie schrijf je ook het middenstuk (analyseresultaten) in de tegenwoordige tijd.

- o *Werkwoordgebruik*

Wees zuinig met hulpwerkwoorden. Moeten, zullen en kunnen zijn meestal overbodig. Vermijd de worden-passief. Vaak kan die door een zijn-passief worden vervangen. Dus niet “de gegevens *werden* geanalyseerd”, maar “de gegevens *zijn* geanalyseerd”.

- APA (2001). *Publication Manual of the American Psychological Association (5th ed.)*.
Washington, DC: American Psychological Association.
- Baarda, D.B., M.P.M. de Goede, J. Teunissen. (2001). *Basisboek kwalitatief onderzoek. Praktische handleiding voor het opzetten en uitvoeren van kwalitatief onderzoek*.
Groningen: Wolters-Noordhoff.
- Redeker, G., Y. Rijskamp (2001/2002). *Technische verzorging van werkstukken. Communicatie- en informatiewetenschappen Nederlandse Taal en Cultuur (Taalbeheersing), studiejaar 2001/2002*. Groningen: Rijksuniversiteit Groningen.
- Rijksuniversiteit Groningen, Faculteit der Letteren, Project Communicatieve Vaardigheden (2002). *Onderzoeksverslag: omschrijving van het genre*. <http://www.rug.nl/noordster/schriftelijkevaardigheden/voorstudenten/tekstsoortenconventies/onderzoeksverslag> (augustus 2008).
- Wijk, C.H. van (2002). *Richtlijnen voor het onderzoeksverslag. Onderzoekspracticum Tekst & Communicatie*. Ongepubl. manuscript. Faculteit Geesteswetenschap, Universiteit van Tilburg.

Nuttige verwijzingen:

Werkbank Academische Vaardigheden: <http://www.let.vu.nl/intranet/resources/acva/>

INDEX

- alinea*, 31
- analyse*, 6, 10, 22, 32
- bijlagen*, 30
- citaten*, 9, 21, 26, 28
- codering*, 11, 12
- conclusie*, 7, 17, 23, 28
- diagrammen*, 12, 16, 17
- discussie*, 7, 17, 23, 24
- exploratief*, 4, 19, 32
- figuren*, Zie: *diagrammen*
- hypothesetoetsend*, 4, 7, 9
- inleiding*, 6, 8, 19, 25
- instrumentatie*, 11
- kwalitatief*, 19, 20
- kwantitatief beschrijvend*, 4, 7, 8, 10
- literatuuroverzicht*, 29
- literatuurstudie*, 4, 7, 25, 26, 32
- literatuurverwijzingen*, 4, 5, 26, 28
- materiaal*, 11, 22, 30
- methode*, 4, 6, 7, 10, 19, 22, 30, 31
- paginanummering*, 31
- perspectief*, 30
- resultaten*, 4, 6, 10, 12, 17, 18, 21-24, 26, 30-32
- tabellen*, 4, 6, 10, 12, 13, 16, 17, 21
- theoretisch kader* 8, 9, 17, 19, 20
- vormgeving*, 5, 16, 28
- vraagstelling*, 4, 8, 17, 19, 20, 22, 25-26, 30
- werkwoordtijden*, 31
- woordafbrekingen*, 31